

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ΄ Δημοτικού

Τίτλος:

«Αφήνω τον γόνο να γίνει γονιός»

Συγγραφή: ΔΕΣΤΕΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Εφαρμογή: ΣΑΜΑΡΑ ΣΩΤΗΡΙΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας πρωτοβάθμιας:

Κώστας Ντίνας & Σωφρόνης Χατζησαββίδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Αφήνω τον γόνο να γίνει γονιός

Εφαρμογή σεναρίου

Σωτηρία Σαμαρά

Δημιουργία σεναρίου

Γεώργιος Δεστές

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Γ΄ Δημοτικού

Χρονολογία

Από 05/02/2015 έως 27/02/2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

Δεν αντλεί από τα σχολικά βιβλία

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης

Νεοελληνική γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα

Αισθητική Αγωγή: Εικαστικά

Αισθητική Αγωγή: Θεατρική Αγωγή

Γεωγραφία

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή

Μελέτη Περιβάλλοντος

III. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Αγωγή Υγείας

Ερευνητικές Εργασίες – Project

Ευέλικτη Ζώνη

Θεατρική Αγωγή

Περιβαλλοντική Αγωγή

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 12 διδακτικές ώρες.

Χώρος

I. Φυσικός χώρος

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο Πληροφορικής

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Προϋποθέσεις για την επιτυχή εφαρμογή του σεναρίου είναι οι μαθητές να κατέχουν βασικές δεξιότητες πληκτρολόγησης και χρήσης του επεξεργαστή κειμένου και του λογισμικού παρουσίασης, να έχουν βασικές γνώσεις χρήσης Η/Υ (ονομασία και αποθήκευση αρχείων, εργασία σε δύο παράθυρα), πλοήγησης στο διαδίκτυο και βασικές δεξιότητες χρήσης της μηχανής αναζήτησης και του ηλεκτρονικού λεξικού. Ο τρόπος λειτουργίας των ψηφιακών περιβαλλόντων παρουσιάζεται στα παιδιά μέσω ενός λογισμικού διαχείρισης τάξης: (λογισμικό: Insight, διατίθεται ελεύθερα στο διαδίκτυο από <http://www.faronics.com/en-uk/products/insight/>).

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να κατέχει βασικές δεξιότητες χρήσης του υπολογιστή, να έχει μελετήσει τα περιβάλλοντα που προβλέπονται στο σενάριο, να έχει φροντίσει να είναι τα φύλλα εργασίας άμεσα διαθέσιμα στους μαθητές. Επίσης, θα πρέπει να αναπτύσσει δραστηριότητες που προάγουν την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, τη συνεργατική και διερευνητική μάθηση, την κριτική αντίληψη και την περιβαλλοντική συνείδηση.

Σχετικά με την υλικοτεχνική υποδομή, θα πρέπει να υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός Η/Υ, προβολέας ή διαδραστικός πίνακας, σύνδεση στο διαδίκτυο, εγκατεστημένα τα λογισμικά γενικής χρήσης (επεξεργαστής κειμένου και λογισμικό παρουσίασης), φωτογραφική μηχανή ή σαρωτής, ώστε να ανεβάσει τις ζωγραφιές των παιδιών στην εφαρμογή [Paint a Fish](#).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Γιώργος Δεστές, Αφήνω το γόνο να γίνει γονιός, Διαθεματικό, Γ΄ Δημοτικού, 2014

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο είναι πρωτότυπο στη σύλληψη.

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο ασχολείται με ένα σύγχρονο περιβαλλοντικό πρόβλημα που αφορά το θαλάσσιο περιβάλλον και την υπεραλίευση. Σκοπός είναι να αναδειχθεί το θέμα που σχετίζεται με την προστασία του θαλάσσιου πλούτου και να προταθούν λύσεις που αφορούν τις καθημερινές διατροφικές συνήθειες. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στοχεύουν στο να ευαισθητοποιήσουν τα παιδιά σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, υπεραλίευσης, προστασίας του γόνου και αλλαγής των καταναλωτικών μας συνηθειών. Απώτερος σκοπός είναι ο προβληματισμός και η αλλαγή των συνηθειών των καταναλωτών, των επιχειρηματιών στην αγορά των ψαριών, των εστιατορίων και κάθε άλλου παράγοντα που συμμετέχει στη διακίνηση και την κατανάλωση ψαριών, ώστε στο τραπέζι του καταναλωτή να φτάνουν μόνο ψάρια βιώσιμης αλιείας.

Οι μαθητές θα αναζητήσουν πληροφορίες για το πρόβλημα, θα επεξεργαστούν όρους όπως 'ιχθυοαποθέματα', 'υπεραλίευση', 'βιωσιμότητα', 'γόνος', θα

ασχοληθούν με το είδος της δημοσιογραφικής έρευνας, θα μάθουν για τις κατηγορίες των ψαριών και τότε πρέπει να αλιεύονται –άρα και να καταναλώνονται– θα προτείνουν λύσεις, θα ζωγραφίσουν ψάρια, θα φτιάξουν αφίσες με τα δικά τους συνθήματα και θα εμπλακούν σε δραστηριότητες κριτικού γραμματισμού προσδιορίζοντας το πρόβλημα από όλες του τις πλευρές: από τη μεριά του καταναλωτή, του ψαρά, του εστιατορά και του γόνου.

Θα αναδειχθούν δεξιότητες νέων γραμματισμών, όπως: δεξιότητες αναζήτησης κειμένων αξιοποιώντας τις μηχανές αναζήτησης, δεξιότητες δημιουργίας συνθημάτων.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται ως περίοδος της επανάστασης της γνώσης και της πληροφορίας. Λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη και τις σημαντικές οικονομικοκοινωνικοπολιτικές αλλαγές που έχουν παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια, ήταν αναπόφευκτο να επηρεαστεί και ο χώρος της εκπαίδευσης (Μωραΐτου-Δόριζα 2006). Μέσα στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, της ρευστότητας, της πολυπολιτισμικότητας, το σχολείο οφείλει να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο του, ώστε να δημιουργηθεί το κατάλληλο εκείνο παιδαγωγικό κλίμα που θα οδηγήσει στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού (Αλαχιώτης 2002).

Με την ενσωμάτωση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών (ΤΠΕ) στα εκπαιδευτικά συστήματα δύναται να καλλιεργηθεί μια νέα παιδαγωγική αντίληψη, η οποία όχι μόνο θα προωθεί νέους ενεργητικούς και βιωματικούς τρόπους μάθησης, αλλά και θα συντελεί στην ανάπτυξη νέων στάσεων και δεξιοτήτων (Mc Nabb 1999). Ο υπολογιστής, εκτός από γνωστικό αντικείμενο, εποπτικό εργαλείο, επικοινωνιακό μέσο, γνωστικό και αναπτυξιακό εργαλείο (Ράπτης & Ράπτη 2006), μπορεί να αξιοποιηθεί στην εκπαιδευτική πράξη ως χειραφετητικό εργαλείο για τη

διαχείριση αυθεντικών προβληματικών καταστάσεων της κοινωνίας, με παροχή εναλλακτικών τρόπων θεώρησης, ερμηνείας και επίλυσής τους, με αξιοποίηση της δικτυακής και υπερμεσικής τεχνολογίας, με τη χρήση εποικοδομητικών τεχνολογικών εργαλείων (Φραγκάκη κ.ά 2007α· Φραγκάκη κ.ά. 2007β).

Με την είσοδο της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο σχολικό γίνεσθαι εφαρμόσθηκαν διάφορες παιδαγωγικο-διδασκτικές προσεγγίσεις –βιωματικές, διαθεματικές, διεπιστημονικές, ολιστικές και συστημικές– οι οποίες έρχονταν σε αντίθεση με αυτές που εφαρμόζονταν μέχρι τότε στο παραδοσιακό σχολείο (Γιαννούλης 1993· Δανασσής-Αφεντάκης 1992). Σήμερα, μέσα στο συνεχώς μεταβαλλόμενο κοινωνικό, οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον, απαιτείται η ανάπτυξη δεξιοτήτων ανώτερου επιπέδου, η πίστη στις ατομικές ικανότητες, η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας σε ένα σχολείο μαθητοκεντρικό και κοινωνιοκεντρικό. Για την επίτευξη των παραπάνω χρειάζονται αντίστοιχες σύγχρονες μεθοδολογικές προσεγγίσεις (Χρυσάφιδης 1994). Στις σύγχρονες προσεγγίσεις ανήκει κι εκείνη του εποικοδομητισμού ή κονστρουκτιβισμού, σύμφωνα με την οποία η γνώση δε θεωρείται απόλυτη ούτε αποτελεί μια «αντικειμενική πραγματικότητα». Οι μορφές επικοινωνίας και αλληλεξάρτησης επιτρέπουν τη γνωστική επεξεργασία και κατασκευή εννοιών. Η προσέγγιση του εποικοδομητισμού τονίζει τον ρόλο του κοινωνικοπολιτισμικού πλαισίου και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, καθώς προσφέρει ευκαιρίες μάθησης και αναδόμησης των προϋπαρχουσών γνώσεων μέσα από τη διαδικασία της γνωσιακής σύγκρουσης (cognitive conflict), του στοχασμού (reflection) και της γνωσιακής αναδιοργάνωσης (Salomon & Perkins 1998). Σύμφωνα με τον Vygotsky (1993), η διδασκαλία αποτελεί το «πλαίσιο στήριξης» (scaffolding), ένα είδος σκαλωσιάς που παρέχει ο εκπαιδευτικός, προκειμένου να προχωρήσουν οι μαθητές του στο επόμενο επίπεδο της ανάπτυξής τους –τη λεγόμενη ζώνη επικείμενης ανάπτυξης (zone of proximal development)– το οποίο προσφέρει λύσεις στα αδιέξοδα της καθημερινότητας.

Στηριζόμενοι, λοιπόν, στον εποικοδομητισμό και αξιοποιώντας παιδαγωγικά τις ΤΠΕ δίνεται η δυνατότητα ολιστικής προσέγγισης της διδασκαλίας αποφεύγοντας την απομόνωση του μαθητή από το ευρύτερο πλαίσιο στο οποίο λαμβάνει χώρα η διδασκαλία. Οι δραστηριότητες των μαθητών οδηγούν σε διαμόρφωση νοημάτων, ενοποιείται η θεωρία με την πράξη και η αξιολόγηση με τη διδασκαλία και τη μάθηση, ενώ ταυτόχρονα γίνεται αξιοποίηση των σύγχρονων πολιτισμικών εργαλείων και των διαμεσολαβητών της επικοινωνίας (Κόμης 2004· Ράπτης & Ράπτη 2006).

Η κατανόηση, άλλωστε, του σύγχρονου περιβάλλοντος περνά αναγκαστικά μέσα από την κατανόηση του λόγου που παράγεται από τα υποκείμενα που συμμετέχουν σε αυτό (Χατζησαββίδης 2003). Ως εκπαιδευτική διαδικασία οδηγεί στη διασαφήνιση εννοιών, την αναγνώριση αξιών, την ανάπτυξη και καλλιέργεια ψυχοκινητικών δεξιοτήτων και στάσεων που είναι απαραίτητες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στη διαμόρφωση κώδικα συμπεριφοράς γύρω από τα προβλήματα που αφορούν στην ποιότητα του περιβάλλοντος σε ατομικό και στη συνέχεια σε ομαδικό-κοινωνικό επίπεδο (Πυργιωτάκης 2008). Σκοπός δεν είναι η μηχανιστική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων αλλά η κατανόηση των προβλημάτων αυτών ως δημιουργημάτων της σύγχρονης κοινωνίας και πώς αυτά αντιμετωπίζονται (Δεστές & Τσώλη 2011). Η ανάδειξη κι επεξεργασία ενός περιβαλλοντικού προβλήματος συνδέεται άμεσα με την κατανόηση του λόγου που είναι διατυπωμένο το αναφερόμενο πρόβλημα και με τα κειμενικά είδη που θα παράξουν οι μαθητές για να το αναδείξουν. Με την παραγωγή, λοιπόν, κειμενικών ειδών που αναδεικνύουν ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα επιτυγχάνεται η βελτίωση των επικοινωνιακών ικανοτήτων των μαθητών και αναδεικνύεται ο επικοινωνιακός χαρακτήρας της γλώσσας (Χαραλαμπίδης, & Χατζησαββίδης 1997). Η διαχείριση της πληροφορίας γίνεται μέσα από την επεξεργασία ποικίλων κειμενικών τύπων, γεγονός που απαιτεί από τους μαθητές να αντιμετωπίσουν τη γλώσσα ως ένα σύστημα, το οποίο είναι απαραίτητο να χειριστούν και να προσαρμόσουν, ανάλογα με τις περιστάσεις που θα το χρειαστούν, για να

επικοινωνήσουν (Χατζησαββίδης 2003). Οι γνώσεις για τον κόσμο συνοδεύονται από γραμματισμούς που έχουν μεγαλύτερη σχέση με την καθημερινότητα. Ο λόγος του παιδιού στην καθημερινή χρήση της γλώσσας, όταν αξιοποιηθεί από τη διδακτική πρακτική, είναι ο γραμματισμός που αποκτάει ισχύ και επηρεάζει το είδος των μαθητικών ταυτοτήτων που θα διαμορφωθούν (Κουτσογιάννης 2012).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές/-τριες:

- να γνωρίσουν ένα σύγχρονο περιβαλλοντικό πρόβλημα·
- να εντοπίσουν και να αναδείξουν διαφορετικούς τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος·
- να αντιληφθούν πως η προστασία του περιβάλλοντος έχει να κάνει με τη στάση ζωής του καθενός και τις καθημερινές του συνήθειες·
- να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, υπεραλίευσης, προστασίας του γόνου και αλλαγής των καταναλωτικών τους συνηθειών·
- να συνειδητοποιήσουν τον ενεργητικό ρόλο που μπορεί να έχει ο ευαισθητοποιημένος καταναλωτής·
- να καλλιεργήσουν συνεργατικές κι επικοινωνιακές δεξιότητες εμπλεκόμενοι σε δραστηριότητες που απαιτούν ομαδικές και συνεργατικές εργασίες·
- να αναπτύξουν δεξιότητες που αφορούν την παρουσίαση της δουλειάς τους στην ολομέλεια·
- να αναπτύξουν δεξιότητες διαλογικής επικοινωνίας·
- να καλλιεργήσουν και να αναδείξουν τη δημιουργικότητά τους.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές/-τριες επιδιώκεται:

- να αποκτήσουν δεξιότητες ανάγνωσης και κατανόησης κειμένου·
- να ξαναθυμηθούν τα δομικά στοιχεία της αφήγησης·
- να διευρύνουν το λεξιλόγιό τους·
- να γνωρίσουν τα δομικά στοιχεία ενός τηλεοπτικού μηνύματος και να κατακτήσουν δεξιότητες αποκωδικοποίησης των πληροφοριών του·
- να έρθουν σε επαφή με τη δημοσιογραφική έρευνα και να μπορούν να αποκωδικοποιούν τις σχετικές πληροφορίες·
- να γράψουν μια επιστολή·
- να καλλιεργήσουν δεξιότητες προφορικής παρουσίασης·
- να καλλιεργήσουν τον προφορικό και τον γραπτό τους λόγο.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές/-τριες επιδιώκεται:

- να αποκτήσουν δεξιότητες πλοήγησης σε ιστοσελίδες·
- να αποκτήσουν δεξιότητες καθοδηγούμενης ιστοεξερεύνησης·
- να καλλιεργήσουν βασικές δεξιότητες χρήσης του Η/Υ, χρήσης πληκτρολογίου και ποντικιού, αποθήκευσης αρχείων·
- να εξασκηθούν στη συγγραφή σύντομων κειμένων στον κειμενογράφο·
- να εξοικειωθούν με λογισμικά παρουσίασης και οργάνωσης πληροφοριών (PowerPoint)·
- να εμπλακούν σε δραστηριότητες κριτικού γραμματισμού, ελέγχοντας την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας και την υποκειμενικότητα ενός τηλεοπτικού μηνύματος·
- να εξοικειωθούν με τη χρήση συμβόλων, να γνωρίσουν και να αποκωδικοποιούν μηνύματα που περιέχουν σύμβολα.

Διδακτικές πρακτικές

Οι μαθητές θα εμπλακούν σε ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες, θα συνεργαστούν στα πλαίσια της ομάδας, θα παρακολουθήσουν βίντεο και θα αποκωδικοποιήσουν τηλεοπτικά μηνύματα, θα ασκηθούν σε δεξιότητες κριτικού γραμματισμού μελετώντας τα δομικά στοιχεία της ηλεκτρονικής διεύθυνσης μιας ιστοσελίδας, θα επεξεργαστούν κριτικά διαδικτυακές πηγές με πολυτροπικά κείμενα. Ο δάσκαλος, ακολουθώντας τις αρχές του εποικοδομισμού, θα λειτουργεί ως εμπνευστής, διευκολυντής και καθοδηγητής, καταφεύγοντας στην αρχή της φθίνουσας καθοδήγησης.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή για το σενάριο στάθηκε η καμπάνια για τη νέα Κοινή Αλιευτική Πολιτική, που στοχεύει στην αλλαγή των συνηθειών των καταναλωτών, των επιχειρηματιών στην αγορά των ψαριών, των εστιατορίων και κάθε άλλου παράγοντα που συμμετέχει στη διακίνηση και την κατανάλωση ψαριών, ώστε στο τραπέζι του καταναλωτή να φτάνουν μόνο ψάρια βιώσιμης αλιείας. Ο τίτλος της καμπάνιας είναι «Αφήνω τον γόνο να γίνει γονιός». Θεωρήθηκε αρκετά ευρηματικός και αξιοποιήθηκε, ώστε να αναπτυχθούν δραστηριότητες που θα ευαισθητοποιήσουν τα παιδιά σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος, υπεραλίευσης, προστασίας του γόνου και αλλαγής των καταναλωτικών τους συνηθειών.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το παρόν σενάριο επιδιώκει την ανάδειξη ενός περιβαλλοντικού προβλήματος, τη σύνδεσή του με τις καθημερινές καταναλωτικές μας συνήθειες και την ανάδειξη πρωτοβουλιών, συμπεριφορών και στάσεων ζωής που καθιστούν τους μαθητές ενεργούς πολίτες. Συμβαδίζει με τους στόχους των ενοτήτων «Στη γη και στη

Θάλασσα» και «Ο κόσμος γύρω μας» του σχολικού βιβλίου *Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού* (α΄ τεύχος). Συγχρονίζεται με το Α.Π.Σ και Δ.Ε.Π.Π.Σ. για τη Γ΄ Τάξη Δημοτικού στα μαθήματα της Νεοελληνικής Γλώσσας καθώς και της Μελέτης Περιβάλλοντος της ίδιας τάξης, των αξόνων γνωστικού περιεχομένου που αφορούν την «Αλληλεπίδραση ανθρώπου-περιβάλλοντος. Ο τόπος όπου ζω – προστασία του τόπου μου» και την «Κατανάλωση».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο σενάριο αναπτύσσονται συνεργατικές δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον διάλογο, την ενεργητική συμμετοχή, τη διερευνητική μάθηση, τον κριτικό γραμματισμό, αξιοποιώντας διδακτικά τις ΤΠΕ και τα διαδικτυακά πολυτροπικά κείμενα. Συγκεκριμένα αξιοποιούνται λογισμικά κι εργαλεία όπως:

- Βίντεο στην υπηρεσία YouTube: <http://www.youtube.com/>
- Διαδικτυακή εφαρμογή συνεργατικής δημιουργίας σύννεφων λέξεων και λεξιγραμμάτων: www.tagxedo.com
- Μηχανή αναζήτησης: www.google.gr
- Λογισμικό παρουσίασης: PowerPoint
- Ιστοσελίδα για την ανάρτηση ζωγραφιών με ψάρια: <http://www.paintafish.org/>

Κείμενα

«[FishTips: συμβουλές και προτάσεις του WWF Ελλάς προς τους καταναλωτές σχετικά με τα ελληνικά αλιεύματα](#)», κείμενο της οργάνωσης WWF Ελλάς.

Ιστοσελίδες

[Το εγχειρίδιο του καλού ψαροφαγά](#), από την Greenpeace

[Αχώριστοι: Αγοράζουμε, πουλάμε και τρώμε ψάρια βιώσιμης αλιείας](#), από την Ευρωπαϊκή Ένωση

[«Μαθητική δραστηριότητα για τα δημοτικά σχολεία από τα μέλη του δικτύου ευρωπαϊκής εκπαίδευσης T4E, με θέμα: Αφήνω τον γόνο να γίνει γονιός»](#) στο wiki <http://mathitis2-0.wikispaces.com/>

[Οδηγός για τη βιώσιμη κατανάλωση θαλασσινών στην Ελλάδα](#), από το Ινστιτούτο «Αρχιπέλαγος»

Βίντεο

[«Αφήνω τον γόνο...να γίνει γονιός»](#), τηλεοπτικό σποτάκι από την ομώνυμη καμπάνια [«Άσε τον γόνο να γίνει γονιός»](#), βίντεο μαθητών του 30ου Δημοτικού Σχολείου Πειραιά

[«27 Europe – Fish \(part 1\)»](#), απόσπασμα της εκπομπής 27 της Ευρώπης του Κ. Αργυρού

[«Υπεραλίευση: τι σημαίνει πραγματικά για εσένα»](#), βίντεο της Greenpeace

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η–3η διδακτική ώρα

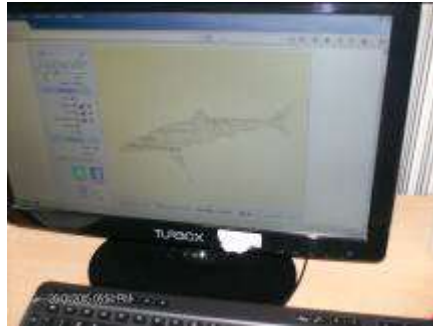
Το σχολείο στο οποίο εφαρμόστηκε το εν λόγω σενάριο δεν είναι ΕΑΕΠ, άρα τα παιδιά και της Γ΄ Τάξης δε διδάσκονται συστηματικά το μάθημα της Πληροφορικής. Μία φορά μόνο την εβδομάδα κάποια παιδιά από αυτή την τάξη κάνουν Πληροφορική στο πρόγραμμα του Ολοήμερου Σχολείου. Το σενάριο αυτό είναι το δεύτερο που πραγματοποιείται τη φετινή σχολική χρονιά σε αυτή την τάξη.

Πριν από την έναρξη του μαθήματος, η εκπαιδευτικός δημιούργησε σε συγκεκριμένη θέση στον κάθε Η/Υ έναν νέο φάκελο με όνομα «ΓΟΝΟΣ» και έβαλε μέσα το αρχείο filo-ergasias1.doc. Επίσης, πριν την έναρξη του μαθήματος, τρεις μαθητές και μαθήτριες που έχουν οριστεί ως βοηθοί ανέλαβαν να ανοίξουν πέντε Η/Υ στο εργαστήριο Πληροφορικής, να οργανώσουν λειτουργικά για το μάθημα τα καθίσματα γύρω από κάθε Η/Υ και να τοποθετήσουν στον ειδικό για το μάθημα φάκελο leitz ένα φύλλο Α4 με γραμμές για την περίπτωση που θα χρειαστούν τα

παιδιά να γράψουν. Ξεκινώντας το μάθημα τα παιδιά χωρίστηκαν σε πέντε περίπου ισάριθμες ομάδες και η δασκάλα μοίρασε στα παιδιά το φάκελο leitz.

Η ανάπτυξη του θέματος ξεκίνησε το πρώτο διδακτικό τρίωρο με τη διερεύνηση των πρότερων γνώσεων των παιδιών. Η εκπαιδευτικός ενημέρωσε τα παιδιά αδρομερώς για το θέμα του καινούριου σεναρίου που θα τους απασχολούσε στη συνέχεια των μαθημάτων τους και ζήτησε να γράψουν στο φύλλο εργασίας τους ονόματα ψαριών που γνώριζαν. Η σελίδα «γέμισε» ψάρια: *σαρδέλα, γάβρος, ρέγγα, χρυσόψαρο, χελιδονόψαρο, ξιφίας, χέλι, τσιπούρα, μπαρμπούνι, χταπόδι, λαβράκι, μπακαλιάρος, παπαγαλόψαρο, γαρίδα, καλαμάρι* αλλά και *καρχαρίας και φάλαινα*. Οι τελευταίες καταγραφές των παιδιών έδωσαν την αφορμή για διάκριση αυτών των δύο ως θηλαστικών από τα υπόλοιπα ψάρια που γεννούν αυγά. Την πληροφορία αυτή τη μετέφεραν στη συζήτηση της τάξης τα ίδια τα παιδιά δεν είπαν όμως την επιστημονική έννοια «θηλαστικά» η οποία στη συνέχεια εξηγήθηκε. Κατόπιν, η δασκάλα παρότρυνε τα παιδιά να μεταβούν στον φάκελο «ΓΟΝΟΣ», να ανοίξουν το φύλλο εργασίας 1 και να επισκεφτούν τον προτεινόμενο από την άσκηση 1 ενεργό υπερδεσμό [Tagxedo](http://www.faronics.com/en-uk/products/insight/). Αξιοποιώντας η ίδια το προαναφερθέν «Πρόγραμμα Διαχείρισης Τάξης» που είναι εγκατεστημένο στο εργαστήριο του σχολείου (Λογισμικό: Insight, διατίθεται ελεύθερα στο διαδίκτυο από <http://www.faronics.com/en-uk/products/insight/>) τους παρουσίασε τον τρόπο χρήσης της διαδικτυακής εφαρμογής [Tagxedo](http://www.faronics.com/en-uk/products/insight/). Κατόπιν, τα παιδιά συμβουλευόμενα το φύλλο εργασίας τους έγραψαν τα ψάρια στην εφαρμογή και σχηματοποίησαν τις καταγραφές τους:

Η χρήση της εφαρμογής ευχαρίστησε τα παιδιά τα οποία δημιούργησαν με ικανοποίηση τα λεξιγραφήματά τους

Συνεχίζοντας το μάθημα η εκπαιδευτικός πρόβαλλε το βίντεο «[Άσε τον γόνο να γίνει γονιός](#)» που φτιάχτηκε από μαθητές ενός σχολείου και αναφέρεται στο πρόβλημα της υπεραλίευσης του γόνου. Το βίντεο αφορούσε σε ένα αφηγηματικό κείμενο δοσμένο με ιδιαίτερο τρόπο.

Τα παιδιά παρακολούθησαν με μεγάλο ενδιαφέρον το βίντεο «[Άσε τον γόνο να γίνει γονιός](#)»

Τα παιδιά το παρακολούθησαν με μεγάλο ενδιαφέρον και αμέσως κατανόησαν το νόημά του, τα συνθήματά του αλλά και τη σημασία της λεξούλας «γόνος». Ήταν η πρώτη επιστημονική έννοια που προστέθηκε στο λεξιλόγιό τους. Ύστερα, από κοινού με τη δασκάλα τους, σύμφωνα με όσα πρότεινε και ο δημιουργός του σεναρίου, εντόπισαν τα «λιθαράκια» αυτής της αφήγησης απαντώντας στις γνωστές ερωτήσεις:

Πού; -Στο βυθό της θάλασσας, στο μαιευτήριο

Πότε; -Την εποχή που γεννούν τα ψάρια

Ποιοι οι ήρωες; - Ψαρίνες, γόνιοι, ψαράδες, ξιφίας

Πρόβλημα -Ρίξαν δίχτυα, πιάσαν τους γόνους

Απρόσμενο γεγονός -Ξιφίας δαγκώνει...

Λύση του προβλήματος -Σώθηκαν οι γόνιοι και γίναν γονεΐς

Επιπλέον, επισημάνθηκε στα παιδιά ότι με αυτά τα «λιθαράκια» «χτίζουμε», «οικοδομούμε» σταδιακά τη δομή κάθε αφήγησης και ότι πρέπει να τα θυμούνται κάθε φορά που ξεκινούν μια ιστορία, γιατί θα διευκολύνονται στη δημιουργία της: πώς να την ξεκινήσουν, που συνήθως δυσκολεύονται, και τι και με ποια σειρά να γράψουν τη συνέχεια. Για να οικειοποιηθούν αποτελεσματικά τα παιδιά τα προαναφερόμενα, η ιστορία του βίντεο «[Άσε τον γόνιο να γίνει γονιός](#)» αναπαραστάθηκε από τους μαθητές και τις μαθήτριες της τάξης και αξιοποιήθηκε έμπρακτα η γνώση της αφηγηματικής δομής. Επιπλέον, «αλιεύτηκαν» ψαροϊστορίες από τις καλοκαιρινές τους εμπειρίες: Ο Δ. διηγήθηκε την εμπειρία του που είχε πάει για ψάρεμα στη Χαλκιδική και τα υπόλοιπα παιδιά αντιστοιχούσαν τα λεγόμενά του στα λιθαράκια της αφηγηματικής δομής.

Έπειτα, τα παιδιά ξαναπήγαν στο φύλλο εργασίας τους και ενθουσιάστηκαν με την προτεινόμενη ιδέα να κατασκευάσουν ένα ενυδρείο από ψάρια με ζωγραφική και κολάζ. Με παρότρυνση της εκπαιδευτικού έγραψαν στη μηχανή αναζήτησης της Google τη φράση «κατασκευές με ψάρια» και καταπιάστηκαν να τα παρατηρούν προκειμένου να πάρουν ιδέες για να κατασκευάσουν τα δικά τους. Η δασκάλα τους ζήτησε να αιτιολογούν κάθε φορά την επιλογή τους προκειμένου να εμπλακούν, όπως υποστηρίζει και ο δημιουργός του σεναρίου, σε δραστηριότητες εικονικού κριτικού γραμματισμού. Έτσι η Ο. είπε ότι επέλεγε μια εικόνα γιατί είχε φωτεινά χρώματα και η Ε. μια άλλη, γιατί είχε πολλά είδη ψαριών, η Ι. γιατί αγαπάει τον Νέμο... Αξιοπρόσεκτη και αξιοσημείωτη ήταν η απάντηση του Α. στον οποίο άρεσε συγκεκριμένη εικόνα.

Στην ερώτηση της δασκάλας του «γιατί του άρεσε» ο μαθητής απάντησε «γιατί μου θυμίζει μια αγάπη» και σε δεύτερη ερώτηση της δασκάλας του, είπε, «γιατί είναι όλα μαζί και γιατί κάνουν μία καρδιά».

Κατόπιν, συναποφασίστηκε να προχωρήσουν στη δημιουργία του ενυδρείου τους, αφού ολοκληρώσουν τις υπόλοιπες δραστηριότητες του μαθήματος. Ακολούθως τα παιδιά επισκέφτηκαν την επόμενη προτεινόμενη ιστοσελίδα <http://www.paintafish.org/> τη διερεύνησαν και με τη βοήθεια της δασκάλας τους ενημερώθηκαν για την εκστρατεία που γίνεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η επιστημονική έννοια «ενεργός πολίτης» άρχισε να υπεισέρχεται στη συζήτηση της τάξης. Ένα κοριτσάκι ρώτησε για τη ζωγραφιά με το ψάρι και το ερώτημά της έδωσε το έναυσμα για να γίνει συζήτηση γι' αυτή τη μεγάλη γκαλερί στην οποία, αν θα προστεθεί και το ψάρι κάθε παιδιού της τάξης, θα δημιουργηθεί μαζί και με τα ψάρια πολλών άλλων ένα μεγάλο εικονικό απόθεμα ψαριών που θα στέλνει το μήνυμα στους ηγέτες της ΕΕ να αναλάβουν δράση για να γεμίσουν οι θάλασσες με ψάρια. Τα παιδιά ικανοποιήθηκαν με την ιδέα ότι μπορούν με αυτό τον τρόπο να γίνουν «ενεργοί πολίτες» και άρχισαν να χρησιμοποιούν πιο αποτελεσματικά το σημασιολογικό φορτίο των λέξεων. Τέλος καταπιάστηκαν να ζωγραφίσουν διαδικτυακά ως ενεργοί πολίτες το δικό τους ψάρι.

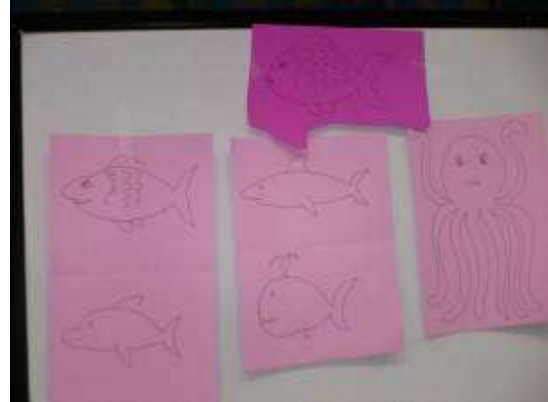

«Τα παιδιά ζωγραφίζουν διαδικτυακά το δικό τους ψάρι»

Στη συνέχεια με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού συμπλήρωναν τα στοιχεία τους και «ανέβασαν» τις ζωγραφιές τους στο διαδίκτυο, διαδικασία που επίσης τους κίνησε το ενδιαφέρον. Ένα κοριτσάκι είπε: «Τι ωραία δραστηριότητα!». Σύμφωνα και με το δημιουργό του σεναρίου με την παραπάνω συμμετοχή άνοιξαν τα όρια της τάξης, τα παιδιά έγιναν μέρος μιας διεθνούς εκστρατείας, ανέλαβαν δράση και γίναν ενεργοί πολίτες.

Ο υπόλοιπος διδακτικός χρόνος αφιερώθηκε στην κατασκευή ψαριών και στη δημιουργία του ενυδρείου, όπως είχε συναποφασιστεί με τα παιδιά. Η εκπαιδευτικός έδωσε στα παιδιά απλά υλικά, από τα ήδη υπάρχοντα στο χώρο του σχολείου και μερικά πατρών ψαριών που εκείνα τα αξιοποίησαν μαζί με τις ιδέες που είχαν πάρει από το διαδίκτυο. Τα παιδιά, όπως και σε κάθε τέτοια δραστηριότητα, δούλεψαν με την καρδιά τους και το ενυδρείο στήθηκε άμεσα. Ας επισημανθεί ότι η υλοποίηση αυτής της δραστηριότητας ανέδειξε και τις ιδιαίτερες καλλιτεχνικές ικανότητες κάποιας μαθήτριας η οποία ενισχύθηκε από την εκπαιδευτικό και ανέλαβε κυρίαρχο ρόλο, συνθήκη που ευνόησε τη στροφή της ως προς θετικότερη στάση απέναντι στο μάθημα εν γένει. Επίσης, ας σημειωθεί, ότι τα παιδιά, επειδή χάρηκαν και ικανοποιήθηκαν, αυθόρμητα τις επόμενες μέρες φτιάχναν ψαράκια και ζητούσαν να τα προσθέσουν στο ενυδρείο...

Τα παιδιά κατασκευάζουν τα ψάρια
και δημιουργούν το δικό τους ενυδρείο

Τα παιδιά προχώρησαν και δημιούργησαν συνθήματα κατασκεύασαν και μάσκες ψαριών. Για την κατασκευή όμως αυτή ζητήθηκε η συνεργασία της δασκάλας που κάνει τα τεχνικά στη συγκεκριμένη τάξη, δηλαδή οι μάσκες έγιναν άλλη μέρα, στην ώρα των τεχνικών και η μεταμόρφωση των παιδιών σε ψάρια, όπως προτείνεται από το δημιουργό του σεναρίου, η υπόδυση από την πλευρά τους σχετικών ρόλων με στόχο να ενισχυθούν οι ικανότητες ενσυναίσθησής τους και η ένταξή τους στο ενυδρείο μεταφέρθηκε για το επόμενο μάθημα.

4η-6η διδακτική ώρα

Πριν από την έναρξη του 2ου διδακτικού τώρου, η εκπαιδευτικός διαμοίρασε στον γνωστό φάκελο «ΓΟΝΟΣ» το 2^ο φύλλο εργασίας, ενώ οι βοηθοί το πέρασαν και τυπωμένο στο leitz του κάθε παιδιού. Επίσης στο leitz προστέθηκε και άλλο ένα φύλλο με τίτλο «Οι λέξεις και οι σημασίες τους για να σωθεί ο γόνος...».

Στην αρχή του μαθήματος παιδιά και δασκάλα των τεχνικών φόρεσαν τις μάσκες τους και «μπήκαν» στο ενυδρείο. Εκεί στο ως ψάρια στο «φυσικό τους περιβάλλον» φώναζαν συνθήματα:

- Αφήστε τα ψάρια να γεννήσουν στο μήνα τους
- Αφήστε το γόνο να γίνει γονιός
- Εγώ είναι το πομπουριδάκι και δεν πιάνω το μικρό ψαράκι!
- Κάτω τα χέρια από τα γονάκια!

«Τα παιδιά μπήκαν στο ενυδρείο...»

Στη συνέχεια, έγινε σύνδεση με τα προηγούμενα και ειδικότερα ξανασυζητήθηκαν οι έννοιες 'γόνος' και 'ενεργός πολίτης'. Στη συνέχεια, η εκπαιδευτικός ενημέρωσε τα παιδιά ότι στο μάθημα αυτό θα ασχοληθούν περισσότερο με το πρόβλημα της υπεραλίευσης και της αλίευσης του γόνου και ότι θα επεξεργαστούν όρους όπως 'ιχθυοαποθέματα', 'υπεραλίευση', 'γόνος'. Κατόπιν, η δασκάλα είπε στα παιδιά ότι θα παρακολουθήσουν ένα βίντεο από την εκπομπή [«27 της Ευρώπης»](#) που θα τους βοηθήσει να ενημερωθούν και να αρχίσουν περισσότερο να κατονοούν το θέμα. Κατά την παρακολούθηση η εκπαιδευτικός –λαμβάνοντας

υπόψη και τις παρατηρήσεις των παιδιών– σταματούσε σταδιακά το βίντεο στα σημαντικά και ενδιαφέροντα σημεία και ακολουθούσε σχολιασμός. Η καθοδηγούμενη αυτή προσπέλαση του βίντεο έδινε την ευχέρεια στην εκπαιδευτικό να εστιάζει εκείνη την προσοχή των παιδιών στα ενδιαφέροντα σημεία προκειμένου να γίνει πιο αποτελεσματική η ακρόαση και να μη χαθεί ο χρόνος. Προκρίθηκε, δηλαδή, με βάση την εμπειρία ότι θα ήταν δύσκολο τα παιδιά, διαμιάς, ακούγοντας το βίντεο, να εντοπίσουν τα σημαντικά και αντιπροσωπευτικά για τις ανάγκες του μαθήματος σημεία, μια διαδικασία για την οποία οι μαθητές και οι μαθήτριες αυτής της τάξης δεν είχαν εμπειρία.

Στην ερώτηση της εκπαιδευτικού τι σημαίνει κατά τη γνώμη τους «υπεραλίευση» ο Γ. απάντησε «σουπερψάρεμα» και ο Θ. «υπερψάρεμα». Όσον αφορά στην πρώτη ερμηνεία «σουπερψάρεμα», συζητήθηκε ως ερμηνεία προς τη σωστή κατεύθυνση, αν προσδώσουμε ειρωνική χροιά στο 1^ο συνθετικό της λέξης. Με αφορμή την ενημέρωση σχετικά με τα εναπομείναντα αποθέματα ψαριών της Μεσογείου τα παιδιά γνώρισαν τον όρο ιχθυοαποθέματα και διάβασαν τη σημασία του στο φύλλο εργασίας με τίτλο «Οι λέξεις και οι σημασίες τους για να σωθεί ο γόνος...» (βλ. *syn_yliko_oi_lekseis_kai_oi_simasies_tous_gia_na_sothei_o_gonos*). Δόθηκε έμφαση στο ότι συγκεντρώνονται σταδιακά. Επιλέχτηκε από την πλευρά της εκπαιδευτικού η καταγραφή, η ανάγνωση και η εξήγηση με συμβατικό τρόπο της λέξης *ιχθυοαποθέματα* για την οικονομία των μαθητικών δυνάμεων και του μαθήματος.

Κατόπιν, τα παιδιά παρακολούθησαν το [τηλεοπτικό σποτ](#) με θέμα την υπεραλίευση το οποίο τους έκανε πάρα πολύ μεγάλη εντύπωση, αλλά ένιωσαν και πολλή στεναχώρια για τα περισσευόμενα ψάρια που νεκρά μάτωναν τη θάλασσα. Συνέχεια επενέρχονταν σε αυτό το σημείο και ζητούσαν επεξηγήσεις γεγονόσ που δείχνει την ευαισθησία της ηλικίας τους. Επίσης, στο λεξιλόγιό τους προστέθηκε το όνομα του αλιευτικού εργαλείου «μηχανότρατα», έγινε η σύνδεση με το προηγούμενο βίντεο και εξηγήθηκε ο τρόπος με τον οποίο «σπουίζει», όπως είπαν, το βυθό και

ξεριζώνει και κοράλια και φύκια και σφουγγάρια και γόνους, όπως είπαν. Με αφορμή την τελευταία διαφάνεια τα παιδιά, ακολουθώντας τις οδηγίες του φύλλου εργασίας επισκέφτηκαν την ιστοσελίδα της της Greenpeace [«Το εγχειρίδιο του καλού ψαροφαγά»](#) προκειμένου να αντλήσουν πληροφορίες από τη διεθνή αυτή οργάνωση. Ερωτήθηκαν από τη δασκάλα για το τι κατά τη γνώμη τους σημαίνει η λέξη Greenpeace και τη μετέφρασαν κατά λέξη ως «πράσινη ειρήνη». Σχολιάστηκε η ηλεκτρονική δ/ση της ιστοσελίδας και για πρώτη φορά συνειδητά τα παιδιά αντιμετώπισαν το ερώτημα, αν είναι ασφαλής ως προς τις πληροφορίες αυτή η ιστοσελίδα, και αναδείχτηκε το προέκταμα org ως κριτήριο εγκυρότητάς της. Κατόπιν, τα παιδιά έβαλαν σε κύκλο στο τυπωμένο 2^ο φύλλο εργασίας την γραμμένη ηλεκτρονική δ/ση, το προέκταμα org, έγραψαν το τι σημαίνει και σημείωσαν επίσης το χαρακτηρισμό «ασφαλής» για τη συγκεκριμένη κατηγορία. Στη συνέχεια, οι μαθητές και οι μαθήτριες που ήταν χωρισμένοι σε πέντε ομάδες ανέλαβαν να επεξεργαστεί η καθεμιά συγκεκριμένο μενού επιλογών:

- 1η ομάδα: πρόβλημα & λύση
- 2η ομάδα: παράκτιος ψαράς & ψάρια
- 3η ομάδα: εποχές & κατηγορίες
- 4^η και 5η ομάδες: γόνος & στην αγορά

Επίσης, τους ζητήθηκε, όπως προτείνεται από το σενάριο, να παρουσιάσουν τα *σημαντικότερα* στην τάξη. Παρόλο που το περιβάλλον της ιστοσελίδας ήταν πολύ ελκυστικό, τα παιδιά αυτής της τάξης δυσκολεύτηκαν με το περιεχόμενο και με το τι ακριβώς έπρεπε να κάνουν. Οι δεξιότητες εντοπισμού των σημαντικότερων πληροφοριών δεν τους ήταν οικείες. Ο διάλογος ανάμεσα στα μέλη της ομάδας δεν ήταν *δημιουργικός* και η συμβολή της εκπαιδευτικού *απαραίτητη* και *πολυεπίπεδη* για την ανάγνωση και την κατανόηση των κειμένων.

Όλες όμως οι ομάδες, κατόπιν, με βοήθεια, ανακοίνωσαν στην ολομέλεια πληροφορίες από το μενού που τους ανατέθηκε και τα παιδιά γνώρισαν τους «παράκτιους ψαράδες», εκ νέου το πρόβλημα της υπεραλίευσης, την έννοια της εποχικότητας... στο τέλος με πολύ ενδιαφέρον παρακολούθησαν με τη βοήθεια του προγράμματος διαχείρισης τάξης την ηλεκτρονική συμμετοχή στην προτεινόμενη από την ιστοσελίδα πανελλαδική καμπάνια που έκανε εκ μέρους όλων η εκπαιδευτικός βάζοντας τα ψηφιακά της στοιχεία.

7η-9η διδακτική ώρα

Πριν από την έναρξη του 3^{ου} διδακτικού δίωρου, η εκπαιδευτικός διαμοίρασε στον γνωστό φάκελο «ΓΟΝΟΣ» το 3^ο φύλλο εργασίας, ενώ οι βοηθοί το πέρασαν και τυπωμένο στο leitz του κάθε παιδιού. Στο φύλλο αυτό είχε καταγραφεί το έμμετρο περιεχόμενο από το τηλεοπτικό σποτάκι που θα παρακολουθούσαν στη συνέχεια τα παιδιά.

Μπορεί στο προηγούμενο μάθημα να είχαν υποδυθεί όλα τα παιδιά τα ψάρια, στο παρόν όμως όλα επιθυμούσαν να έρθουν στο σχολείο ντυμένα «κανονικά καρναβάλια», όπως είπαν, κι έτσι το μάθημα ξεκίνησε μέσα στο πνεύμα της αποκριάς...

Με ενισχυμένο το ψυχολογικό υπόβαθρο των παιδιών με θετικά συναισθήματα το μάθημα προχώρησε με ανάκληση της σημασιολογικής κατανόησης των επιστημονικών εννοιών υπεραλίευση, γόνος, εποχικότητα, ιχθυοαποθέματα, παράκτιοι ψαράδες, αλιευτικά εργαλεία, έννοιες τις οποίες είχαν διερευνήσει στο προηγούμενο μάθημα. Στη συνέχεια, η εκπαιδευτικός είπε στα παιδιά ότι στο σημερινό μάθημα θα εξερευνήσουν τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον γόνο. Καταρχήν, μέσω του προγράμματος διαχείρισης τάξης παρουσιάστηκε το [τηλεοπτικό σποτάκι](#) που αναφέρεται στην καμπάνια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον γόνο.

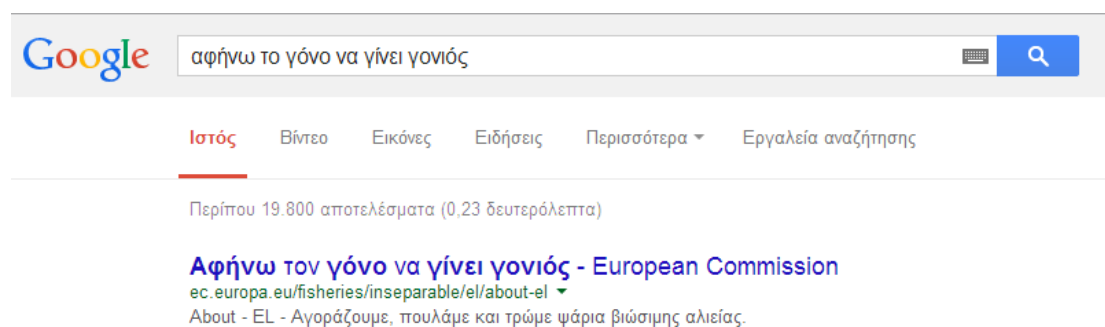
Το σποτάκι ενθουσίασε τα παιδιά. Η δασκάλα τούς είπε ότι υπάρχει γραμμένο στο φύλλο εργασίας τους και αμέσως όλοι μαζί καταπιάστηκαν να το τραγουδούν! Έπειτα η δασκάλα ρώτησε στα παιδιά γιατί τους άρεσε τόσο πολύ κι εκείνα απάντησαν

- διότι δόθηκε με αστείο τρόπο,
- διότι τους άρεσε που μιλούσε το ψαράκι,
- διότι ήταν πολύ εκφραστικό,
- γιατί η θάλασσα ήταν άρρωστη και με τους γόνους θα γιάνει και
- γιατί είχε ομοιοκαταληξία

Επιπλέον, η εκπαιδευτικός τόνισε ότι αμέσως μάθαν να το τραγουδούν και ρώτησε γιατί άραγε και ένα παιδί είπε ότι «τον ξέρουν τον ήχο». Έτσι δόθηκε η αφορμή για να αναδειχθεί στη συζήτηση της τάξης ως τεχνική πειθούς η αξιοποίηση του ήχου από γνωστό τραγούδι στο τηλεοπτικό σποτάκι. Στη συνέχεια, τα παιδιά παροτρύνθηκαν να αναζητήσουν πληροφορίες στη μηχανή αναζήτησης βάζοντας τη φράση της ευρωπαϊκής καμπάνιας «Αφήνω τον γόνο να γίνει γονιός».

Αξιοποιήθηκε και πάλι το λογισμικό διαχείρισης της τάξης και με την εκπαιδευτικό σε ενεργητικό ρόλο, σύμφωνα και με την πρόταση του δημιουργού του σεναρίου, παρατηρήθηκε από τα παιδιά η διεύθυνση url, τριών ιστοσελίδων και επισημάνθηκε στα παιδιά ότι με μπλε γράμματα εμφανίζεται ο τίτλος και στο τέλος ο οργανισμός που ανήκει η ιστοσελίδα, με πράσινα η ηλεκτρονική διεύθυνση και, τέλος, με μαύρα γράμματα μια μικρή περίληψη. Η δασκάλα εστίασε την προσοχή των παιδιών στο προέκταμα της ιστοσελίδας «Αφήνω το γόνο να γίνει γονιός», eu, έγινε η αποκωδικοποίησή του και ρώτησε τα παιδιά αν θυμόταν το προέκταμα της ιστοσελίδας της Greenpeace. Έτσι δόθηκε η ευκαιρία να ξανασυζητηθεί η γνώση που αφορούσε σε πλοήγηση σε ασφαλείς ιστοσελίδες και να αναδειχτεί εκ νέου το προέκταμα ως κριτήριο εγκυρότητας.

Έπειτα, με κάθε επιφύλαξη από την πλευρά της εκπαιδευτικού, οι μαθητές και οι μαθήτριες οδηγήθηκαν στο να ασχοληθούν με την [πρώτη ιστοσελίδα](#) που εμφανίζεται στα αποτελέσματα της αναζήτησης η οποία είναι από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ώστε να διαπιστώσουν τις πρωτοβουλίες που έχει αναπτύξει η Ευρωπαϊκή Ένωση πάνω στο υπό συζήτηση θέμα. Και γράφουμε με κάθε επιφύλαξη, γιατί τα

κείμενα που έπρεπε να διαβάσουν τα παιδιά και με βάση την εμπειρία και του προηγούμενου μαθήματος προκρίθηκαν σύνθετα και δύσκολα. Ακολουθούσε όμως μια πολύ ενδιαφέρουσα πρόταση από το δημιουργό του σεναρίου σύμφωνα με την οποία, τα παιδιά θα υποδύονταν ρόλους καταναλωτή, του ψαρά, του εστιατορίου και ίσως του γόνου ώστε να επιχειρηματολογήσουν για το θέμα και να το φωτίσουν από κάθε πλευρά.

Η δραστηριότητα αυτή, όπως προαναφέραμε, κρίθηκε κατεξοχήν ενδιαφέρουσα και απαραίτητη για τις ανάγκες του θέματος και των παιδιών, αφού θα τα εμβάπτιζε σε οιονεί πραγματικές συνθήκες επιχειρηματολογίας. Απαιτούσε όμως μια πιο στοχευμένη ενημέρωση των παιδιών ώστε να υποδυθούν τους ρόλους, άρα ήταν απαραίτητο το περιεχόμενο των τεσσάρων θεματικών περιοχών της ιστοσελίδας «Αχώριστοι»: Ενημέρωση, Τρώμε, Αγοράζουμε, Πουλάμε. Εν γνώσει όλων αυτών, μοιράστηκαν οι τέσσερις θεματικές και την πρώτη θεματική την ανέλαβαν δύο ομάδες γιατί οι ομάδες των παιδιών της τάξης ήταν πέντε. Επιπλέον, μοιράστηκε στην κάθε ομάδα εκείνη την ώρα ανάλογα με τη θεματική της και το φύλλο εργασίας πάνω στο οποίο θα δούλευε η ομάδα. Ακόμη, η εκπαιδευτικός είπε προφορικά πρώτα και στη συνέχεια κατέγραψε στον πίνακα τις εξής οδηγίες για την αναγνωστική προσέλαση των κειμένων:

- Διαβάζουμε χωρίς να σταματάμε όλο το κείμενο δύο φορές, όχι μόνο την πρώτη παράγραφο, ή την πρώτη σειρά, έστω κι αν έχουμε άγνωστες λέξεις·
- αν δεν καταλαβαίνουμε μια λέξη ξαναδιαβάζουμε τα παραπάνω και τα παρακάτω·
- σημειώνουμε στο χαρτί ό,τι καταλαβαίνουμε και μόνο με τη «δική μας φωνή»

Η ανάγνωση καταδείχτηκε δύσκολη και η δραστηριοποίηση της εκπαιδευτικού σε κάθε ομάδα καταλυτική για την αποκωδικοποίηση των πληροφοριών (π.χ τι είναι τα συστήματα σήμανσης...). Πρέπει, επίσης, να επισημανθεί ότι πολλή μεγάλη έμφαση κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης και της συζήτησης, είτε κατά ομάδες είτε στην ολομέλεια δόθηκε –κυρίως– στην επιστημονική έννοια ‘βιώσιμη αλιεία’. Και

αυτό γιατί ήταν κομβικής σημασίας για την κατανόηση των κειμένων και των ερωτήσεων που τα συνόδευαν. Τα παιδιά παροτρύνθηκαν να δώσουν και τους δικούς τους ορισμούς: Έτσι η Ι. π.χ. είπε; «Βιώσιμη αλιεία είναι το ψάρεμα που γίνεται χωρίς να σκοτώσει πολλά ψάρια από το βυθό της θάλασσας». Τελικά, τα παιδιά έγραψαν στο φύλλο με τίτλο «Οι λέξεις και οι σημασίες τους για να σωθεί ο γόνος...»: «βιώσιμη αλιεία είναι το ψάρεμα που γίνεται με τέτοιο τρόπο ώστε τα ποικίλα είδη ψαριών να έχουν τη δυνατότητα να επιζήσουν». Στις ομάδες που είχαν το μενού «ενημέρωση» η δασκάλα παρότρυνε τα παιδιά να διαβάσουν κυρίως το πεδίο «Τι προβλέπει η ευρωπαϊκή νομοθεσία για την αλιεία» από το προτεινόμενο από τον δημιουργό του σεναρίου [wiki](#). Ας σημειωθεί ότι οι άλλες προτεινόμενες σημασιολογικές ερμηνείες που περιλαμβάνονταν στο [wiki](#) δεν αξιοποιήθηκαν, επειδή ήδη είχαν αναλυτικά συζητηθεί και σε προηγούμενα μαθήματα. Πάντως καταφέραμε κάθε ομάδα να αποταμιεύσει κάποιες πληροφορίες στο χαρτί (βλ. [syn_tekmiria_agorazoume,_roulame,_trome](#)).

Η ομάδα που ασχολούταν με τη θεματική «αγοράζουμε» τόνισε ότι για να αγοράσουμε ψάρια βιώσιμης αλιείας πρέπει να αλλάξουμε μερικές από τις συνήθειές μας π.χ. να αγοράζουμε λιγότερο γνωστά ψάρια όπως μυτάκι, μπαλάδες, σαβρίδια, κακαρέλους, ενώ εντύπωση προκάλεσε στην ολομέλεια η πληροφορία ότι ο ξιφίας και ο τόνος είναι δηλητηριώδη ψάρια. Τα πράγματα ξεκαθαρίστηκαν περισσότερο, όταν τα παιδιά χωρίς κάποια επιπλέον προετοιμασία, γιατί όλα αυτά απαιτούσαν και χρόνο και δυνάμεις, δοκίμασαν τους ρόλους του ψαρά, του καταναλωτή... κι εκεί με την αντιπαράθεση αναδύθηκαν και ισχυροποιήθηκαν οι στάσεις. Ας επισημανθεί, όμως, ότι υπήρξε και ενδιαφέρουσα συζήτηση. Έτσι η Α. παρατήρησε ότι «αν εμείς δεν τα πάρουμε τα ψάρια, αυτά θα σαπίσουν, αφού τα έχουν ψαρέψει έτσι και αλλιώς οι ψαράδες» και αυτό έδωσε την αφορμή για να αναδειχτεί η σημασία της στάσης μας ως καταναλωτών για τη μη αλίευση και πώληση τέτοιων ψαριών. Όμως η Ο. αντέτεινε ότι «και αν εμείς δεν τα πάρουμε, στη λαϊκή θα τα πάρει ο επόμενος...» και το αντεπιχείρημα αυτό έδωσε αφορμή για να αναδειχτεί η άποψη ότι ως ενεργοί

πολίτες έχουμε ρόλο και χρέος να διαδώσουμε και να ενημερώσουμε τους γύρω μας για όλα όσα ξέρουμε. Τέλος, ας σημειωθεί, ότι η αντιπαράθεση των παιδιών μέσω αυτής της δραστηριότητας είχε ως στόχο την κατανόηση των διαστάσεων του προβλήματος και όχι τη διδακτική του επιχειρήματος.

10η–12η διδακτική ώρα

Πριν από την έναρξη του 4^{ου} διδακτικού τρίωρου, η εκπαιδευτικός διαμοίρασε στον γνωστό ψηφιακό φάκελο «ΓΟΝΟΣ» το 4^ο φύλλο εργασίας, ενώ οι βοηθοί παρέλαβαν στο διάλειμμα ένα άλλο δισέλιδο φύλλο εργασίας διαμορφωμένο για το μάθημα και το πέρασαν στο leitz του κάθε παιδιού (βλ. syn_yliko_dimiourgo_mia_parousiasi).

Ας σημειωθεί, καταρχήν, ότι παραλήφθηκε η προτεινόμενη από τον δημιουργό του σεναρίου διερεύνηση μέσω του λεξικού της Πύλης της λέξης γόνος. Τη σημασία της λέξης την είχαν ήδη κατανοήσει τα παιδιά και επιλέχτηκε να μη διερευνηθεί περαιτέρω η λέξη ως δεύτερο συνθετικό, όπως προτεινόταν από το δημιουργό του σεναρίου, προκειμένου να εξοικονομηθεί χρόνος για να ολοκληρωθεί το μάθημα, αφού όπως θα καταδειχτεί στη συνέχεια προστέθηκαν και κάποια νέα στοιχεία.

Το μάθημα, λοιπόν, ξεκίνησε με επανάκτηση της γνώσης που είχε συνοικοδομηθεί στο προηγούμενο μάθημα και ειδικότερα της γενικότερης θεματικής για την προστασία του γόνου, της κομβικής επιστημονικής έννοιας «βιώσιμη αλιεία» και της σημασίας της και επίσης, κατόπιν παρότρυνσης της εκπαιδευτικού, ονομάστηκαν εκ νέου τα λιγότερα γνωστά ψάρια που είχαν συζητηθεί ως πρόταση αγοράς ψαριών βιώσιμης αλιείας. Στη συνέχεια η εκπαιδευτικός έθεσε στα παιδιά το εξής ερώτημα: «Τελικά ξέρουμε εμείς ακριβώς ποια ψάρια πρέπει να καταναλώνουμε και ποια όχι;». Δημιουργήθηκε έτσι η απορία και στο δεύτερο ερώτημα της εκπαιδευτικού «Από πού μπορούμε να το μάθουμε;» ο Γ. είπε «από την Greenpeace» θυμύμενος σωστά ότι κι εκεί υπήρχε σχηματοποιημένη ανάλογη πληροφόρηση και η Μ. είπε «από το ίντερνετ». Οι απαντήσεις των παιδιών έδωσαν το έναυσμα για την

προώθηση του μαθήματος. Οι μαθητές και οι μαθήτριες ακολουθώντας τις προφορικές οδηγίες της εκπαιδευτικού επισκέφθηκαν τον γνωστό φάκελο «ΓΟΝΟΣ», επέλεξαν το 4^ο φύλλο εργασίας και ειδικότερα την ιστοσελίδα του [Αρχιπελάγους](#) και βρέθηκαν μπροστά σε έναν «Οδηγό βιώσιμης κατανάλωσης ψαριών». Επειδή λήφθηκε υπόψη η προηγούμενη εμπειρία που τα παιδιά πολύ δυσκολεύτηκαν στην ανάγνωση των εκτεταμένων κειμένων της ιστοσελίδας «Αχώριστοι», δεν ακολουθήθηκε η προτεινόμενη από το σενάριο οδηγία για την ανάγνωση του κειμένου. Η εκπαιδευτικός απευθυνόμενη στην ολομέλεια παρότρυνε τα παιδιά να διαβάσουν μόνο τον τίτλο και να πουν αν τον καταλαβαίνουν. Ανιχνεύτηκε στην προφορική συζήτηση της τάξης η σημασία της λέξης «καταναλώνω» και επιδείχτηκε από την εκπαιδευτικό ένα βιβλίο με τίτλο «Οδηγός Μαγειρικής». Με αυτά τα δύο εργαλεία εξηγήθηκε πλέον από τα παιδιά ο τίτλος του άρθρου της ιστοσελίδας και η δασκάλα για να τα ενθαρρύνει τους επισήμανε ότι δε θα ζητήσει να διαβάσουν το άρθρο.

Επιπλέον, ρωτήθηκαν τα παιδιά αν είναι ασφαλής η ιστοσελίδα, ανατρέξαν στην ηλεκτρονική της διεύθυνση και εντόπισαν το προέκταμά της. Ανακαλέσαν τα σχετικά που είχαν αναφερθεί στο προηγούμενο μάθημα. Έπειτα η δασκάλα τους είπε να πλοηγηθούν παρακάτω στην ιστοσελίδα όπου φιλοξενούταν ο εν λόγω οδηγός κατανάλωσης βιώσιμης ακείας και τους παρότρυνε να τον μελετήσουν (μόνο τις εικόνες) για να πάρουν οδηγίες για το ποια ψάρια πρέπει να αγοράζουν και να καταναλώνουν. Ειδικότερα εστίασε την προσοχή τους στο γκρι πλαίσιο που βρισκόταν δεξιά στην ιστοσελίδα και ζήτησε κατά τη γνώμη τους να αποκωδικοποιήσουν, καταρχήν, τα σύμβολα. Τα παιδιά έδωσαν εύστοχες απαντήσεις και στη συνέχεια παροτρύνθηκαν εκ νέου να τα συσχετίσουν και με τις πληροφορίες του από κάτω πλαισίου:

Κατόπιν, πλοηγήθηκαν παρακάτω και ερωτήθηκαν, γιατί σε κάθε ψάρι υπάρχουν πλαίσια κόκκινα, πορτοκαλί και πράσινα. Φάνηκε προς στιγμή ότι υπήρχε κάποια σύγχυση και για να ξεκαθαριστούν τα πράγματα η εκπαιδευτικός ζήτησε να ανακαλέσουν τις κατηγορίες, τις σημείωσε στον πίνακα του μαρκαδόρου και ζήτησε από τα παιδιά να τις γράψουν και στα φύλλα εργασίας τους. Έτσι, όλοι/-ες γράψαν τα παρακάτω:

- Πράσινη κατηγορία είναι αυτή που έχει το σημαδάκι , μπορούμε να τα φάμε, ψάρια βιώσιμης αλιείας
- Πορτοκαλοκίτρινη κατηγορία (η ονομασία των παιδιών): απειλούνται να εξαφανιστούν
- Κόκκινη κατηγορία: υπό εξαφάνιση

Τα παιδιά μελετούν τον οδηγό βιώσιμης κατανάλωσης ψαριών

Στη συνέχεια η εκπαιδευτικός έθεσε το εξής ερώτημα στα παιδιά: «Αν ζούσαμε σε μια άλλη χώρα, ο οδηγός αυτός θα μας βοηθούσε; Τι οδηγό βιώσιμης κατανάλωσης θα χρησιμοποιούσαμε;». Ένα παιδί απάντησε σωστά ότι θα χρησιμοποιούσαμε οδηγό εκείνης της χώρας και αυτό έδωσε την ευκαιρία στην εκπαιδευτικό να ζητήσει από τα παιδιά να επισκεφτούν τον επόμενο ενεργό υπερδεσμό που είχε επιλέξει καταχωρίσει στο φύλλο εργασίας 4: http://assets.wwfhk.panda.org/downloads/seafood_guide_hk_card_fold.pdf. Τα παιδιά βρέθηκαν μπροστά σε έναν οδηγό του Χονγκ Κόνγκ.

Τα παιδιά μελετούν τον οδηγό βιώσιμης κατανάλωσης ψαριών του Χονγκ Κόνγκ

Ας σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι η συγκριτική και αντιπαραβολική αυτή δραστηριότητα δεν προβλέπονταν από τον αρχικό σχεδιασμό του σεναρίου, επιλέχτηκε όμως για να ενισχύσει περισσότερο τη διάσταση του κριτικού και του εικονιστικού γραμματισμού στο μάθημα. Τα παιδιά, παρόλο που η γλώσσα τους ήταν ακατανόητη (κινέζικα), εντόπισαν και την αγγλική γλώσσα, αλλά κυρίως παροτρύνθηκαν να παρατηρήσουν και να βρουν ομοιότητες με τον ελληνικό οδηγό. Έτσι γρήγορα εντόπισαν κι εδώ τις τρεις κατηγορίες ψαριών, την πράσινη, κίτρινη

και κόκκινη, έγινε συζήτηση και οδηγήθηκαν στο συμπέρασμα ότι αυτή είναι μια διεθνής, παγκόσμια κωδικοποίηση για να διευκολύνονται οι καταναλωτές άμεσα, γρήγορα, με μια ματιά στην επιλογή των ψαριών. επίσης, εντόπισαν κι ένα άλλο σήμα που είχαν παρατηρήσει ότι χρησιμοποιούταν όταν ασχολήθηκαν με τα συστήματα σήμανσης. Στη συνέχεια, ρωτήθηκαν από την εκπαιδευτικό γιατί, για να δηλωθεί ο οδηγός βιώσιμης κατανάλωσης ψαριών, έχουν επιλεγεί παγκόσμια το κόκκινο, το πορτοκαλοκίτρινο και το πράσινο χρώμα και όχι τρία άλλα: μοβ, φουξ... Ένα αγοράκι είπε ότι το κόκκινο δείχνει το αίμα, και ένα κορίτσι αναφέρθηκε στα φανάρια έγινε η σχετική συνειρμική σύνδεση και αναδείχτηκε η αξία της εξασφάλισης εύκολου τρόπου, απευθείας, με άμεση παρατήρηση (χρώματα, όχι λόγια) για την αποκωδικοποίηση της πληροφορίας.

Έπειτα, η δασκάλα είπε στα παιδιά να επιλέξουν και από μια κατηγορία από τον ελληνικό οδηγό για να δημιουργήσουν μια παρουσίαση και να την παρουσιάσουν στην τάξη. Σκοπός ήταν να αναδειχθούν οι καλές επιλογές ψαριών προς κατανάλωση μαζί με άλλες παραμέτρους, όπως το μέγεθος και η περίοδος αναπαραγωγής κατά την οποία δεν πρέπει τα ψάρια αυτά να καταναλώνονται. Επιπλέον, από όσα προτείνει ο δημιουργός του σεναρίου, η εκπαιδευτικός είπε στα παιδιά να ανοίξουν τον φάκελο leitz και να διαβάσουν τα δύο φύλλα εργασίας που είχαν περάσει στο διάλειμμα οι βοηθοί και τις οδηγίες που υπήρχαν εκεί για το πώς θα πρέπει να γίνει η παρουσίαση. Επιλέχτηκε δηλαδή να προστεθούν κι άλλες οδηγίες από τις προτεινόμενες για να κινητοποιηθεί η φαντασία των παιδιών, να πάρει πιο δημιουργικό χαρακτήρα η παρουσίασή τους και να είναι πιο στοχευμένη και συνειδητή η χρήση κάποιων επιστημονικών εννοιών που είχαν διδαχτεί τα παιδιά. Οι επιπλέον οδηγίες ήταν:

- «Να δώσετε τη δική σας σφραγίδα στην παρουσίαση γράφοντας π.χ. ένα σύνθημα σχετικό με την προστασία των ψαριών».

- Να φροντίσετε όταν θα παρουσιάζετε την κατηγορία σας να χρησιμοποιήσετε οπωσδήποτε δυο-τρεις λέξεις ή φράσεις από αυτές που υπάρχουν στο συννεφάκι (βλ. [syn_yliko_dimiourgo_mia_parousiasi](#))

Αφού έγινε η ανάγνωση των οδηγιών, τα παιδιά ρωτήθηκαν αν είχαν απορίες. Περισσότερες εξηγήσεις ζήτησαν τα παιδιά για την πρώτη επιπλέον οδηγία. Στη συνέχεια, οι ομάδες εργάστηκαν με όρεξη και μεράκι και η εκπαιδευτικός ήταν σε ρόλο καθοδηγητικό και διευκολυντικό δίνοντας περισσότερες επεξηγήσεις κατά ομάδα και υποσχόμενη ότι θα τους έχει και έκπληξη αν χρησιμοποιήσουν κάποιες από τις προτεινόμενες επιστημονικές έννοιες. Μόλις τελείωσαν τα παιδιά και επειδή στην τάξη χρησιμοποιείται όπως ήδη έχει αναφερθεί ένα λογισμικό διαχείρισης τάξης, ακολουθώντας την οδηγία της εκπαιδευτικού έβαλαν με «αντιγραφή» και «επικόλληση» την παρουσίασή τους σε συγκεκριμένο φάκελο (Insght files), ώστε να μπορεί να τις συλλέξει η εκπαιδευτικός στον server. Τα παιδιά ανταποκρίθηκαν με επιτυχία στην παραπάνω διαδικασία και ύστερα η εκπαιδευτικός συγκέντρωσε όλα τα αρχεία στον κεντρικό Η/Υ και «έλεγε» τους Η/Υ όλων των παιδιών. Ακολούθως και για να διατηρείται η οργάνωση στην τάξη, σηκώνονταν μία-μία ομάδα και χειριζόμενα το πληκτρολόγιο έκαναν την παρουσίαση της κατηγορίας τους, ενώ όλα τα άλλα παιδιά παρακολουθούσαν στις οθόνες τους την παρουσίαση. Όλες οι παρουσιάσεις ήταν πετυχημένες, οι ομάδες χρησιμοποίησαν αποτελεσματικά επιστημονικές έννοιες, όπως «βιώσιμη αλιεία», «απειλούμενο είδος», «κινδυνεύουν να εξαφανιστούν», «υπεραλίευση» και αναφέρονταν στο επιτρεπόμενο μέγεθος και στην εποχικότητα. Μια ομάδα έκανε ιδιαίτερα αποτελεσματική παρουσίαση, αφού η μαθήτριά ξεκίνησε από το γενικό –ποια κατηγορία ψαριών είχαν– και κατέληξε στο ειδικό αναφέροντας όλα τα ψάρια της κατηγορίας. Η διαχείριση της πληροφορίας με αυτόν τον τρόπο αναδείχτηκε στην τάξη. Μια άλλη ομάδα παρουσίασε εν χορώ τις διαφάνειές της και ακολούθησε και όλη η τάξη, αφού βλέπαν όλοι στις οθόνες τους το περιεχόμενο της σχετικής παρουσίασης.

Τα παιδιά από τον κεντρικό Η/Υ παρουσιάζουν την κατηγορία τους. Οι υπόλοιπες ομάδες παρακολουθούν στις οθόνες τους

Είχε έρθει η ώρα για την έκπληξη! Η πόρτα της αίθουσας Πληροφορικής χτύπησε και μια συνάδελφος έφερε ένα κιβώτιο από φελιζόλ γεμάτο αληθινά ψάρια... Με φωνές ενθουσιασμού όλα τα παιδιά συγκεντρώθηκαν γύρω από την έκπληξη... και με αγωνία και χαρά παρακολουθούσαν το άνοιγμα. Όλα τα χεράκια θέλαν να πιάσουν τα ψάρια... Το ενδιαφέρον είχε κορυφωθεί και η εκπαιδευτικός παρότρυνε τα παιδιά να μετρήσουν με το χάρακα το μέγεθος π.χ. του γάβρου για να δουν αν ήταν το επιτρεπόμενο για αλίευση ή μήπως ο ψαράς... Ο οδηγός βιώσιμης κατανάλωσης ψαριών που μόλις είχαν μελετήσει είδαν ότι πρόκρινε ανώτερο επιτρεπόμενο μέγεθος 9 εκ. Ο δικός μας γάβρος ήταν 11 ε.κ.! Εντάξει λοιπόν! Το κουδούνι χτύπησε βάζοντας τέρμα σε αυτόν τον ψαροσυναγερμό...

Το μάθημα συνεχίστηκε με τον ίδιο ενθουσιασμό για μία ακόμη ώρα την επόμενη μέρα. Στο πανέρι με τα ψάρια υπήρχαν τα εξής: γάβρος, ζαγκέτα (ξαδέλφη της γλώσσας), κουτσουμούρα, караβίδα, γαρίδες (και μία κίτρινη γαρίδα, καινούρια ποικιλία), μπακαλιάρος, μαρίδα, γόπα, μπαρμπούνη, γοβιός, σκορπίνα. Τα ονόματά τους γράφτηκαν στον πίνακα και στις ομάδες ανατέθηκαν περίπου από τρία ψάρια προκειμένου να πάρουν πληροφορίες από τον οδηγό κατανάλωσης βιώσιμης αλιείας. Τα παιδιά διαπίστωσαν όμως ότι όλα τα άλλα ψάρια, εκτός από το μπαρμπούνη δεν αναφέρονταν στον οδηγό. Η δασκάλα τότε τους ρώτησε πού θα εύρισκαν αυτές τις πληροφορίες και τα παιδιά είπαν να επισκεφτούν έναν άλλο οδηγό. Πράγματι στο φύλλο εργασίας της προηγούμενης μέρας ήταν καταχωρημένος ένας τέτοιος οδηγός και τα παιδιά τον επισκέφθηκαν: <http://www.wwf.gr/images/pdfs/FishTips.pdf>. Εκεί βρήκαν πληροφορίες για την κουτσουμούρα και τον μπακαλιάρο. Τα παιδιά κατέληξαν ότι οι οδηγοί ήταν ελλιπείς και δέχτηκαν με ικανοποίηση την πρόταση της εκπαιδευτικού να στείλουν ένα γραπτό μήνυμα στο «Αρχιπέλαγος» και να γνωστοποιούν τη δυσκολία τους. Εκείνη τη στιγμή ο Κ. ρώτησε αν η σκορπίνα είναι δηλητηριώδες ψάρι. Τα παιδιά ανέτρεξαν στους δύο οδηγούς αλλά και πάλι δεν βρήκαν πληροφόρηση. Στην ερώτηση της εκπαιδευτικού πώς θα μάθουμε αν είναι δηλητηριώδες, ένας μαθητής πρότεινε να βάλουμε στη μηχανή αναζήτησης της Google την πρόταση «είναι η σκορπίνα δηλητηριώδες ψάρι;», το οποίο και έγινε. Από τα αποτελέσματα προέκυψε προβληματισμός για την εγκυρότητα των ιστοσελίδων που βγαίνουν μετά την αναζήτηση. Το μάθημα άρχισε να παίρνει άλλη τροπή αλλά οι

μαθητικές ερωτήσεις δεν ήταν δυνατόν να αναχαιτιστούν, γιατί μέσα από τη συζήτηση τα παιδιά συνειδητοποίησαν ότι τις πληροφορίες μπορεί να τις γράψει οποιοσδήποτε στο διαδίκτυο, ότι πιο ασφαλές είναι να επισκεπτόμαστε γνωστές ιστοσελίδες π.χ. τη Βικιπαίδεια και ξανααναφέρθηκαν οι ιστοσελίδες με το γνωστό ασφαλές προέκταμα org.

Τότε μια μαθήτρια έκανε την εξής ενδιαφέρουσα παρατήρηση: «Αφού ο καθένας μπορεί να κάνει και να γράφει στο ίντερνετ ό,τι θέλει, τότε μπορεί κάποιος να κάνει μια ιστοσελίδα και να βάλει στο τέλος org κι εμείς να νομίζουμε ότι είναι ασφαλής αλλά να μην είναι...». Ήταν μια πολύ λογική και ενδιαφέρουσα απορία αλλά και μια συζήτηση που δεν μπορούσε να αναβληθεί. Η εκπαιδευτικός της απάντησε ότι είναι δυνατόν πράγματι να δημιουργήσει κανείς μια ιστοσελίδα με προέκταμα org προσπάθησε όμως να εξηγήσει (με κάθε επιφύλαξη) ότι οι οργανισμοί που νομιμοποιούνται να δίνουν διευθύνσεις στις ιστοσελίδες, αν διαπιστώσουν παρατυπίες, επισείουν και νομικές κυρώσεις στα πρόσωπα που τις χρησιμοποιούν. Κυρίως, τονίστηκε ξανά ότι το πιο ασφαλές είναι τα παιδιά να χρησιμοποιούν γνωστές ιστοσελίδες προκειμένου να αντλήσουν πληροφορίες, όπως τη βικιπαίδεια. Τελικά, τα παιδιά επισκέφτηκαν τη βικιπαίδεια και διάβασαν και έμαθαν ότι η σκορπίνα δεν είναι δηλητηριώδες ψάρι για τον άνθρωπο όπως ο ξιφίας και ο τόνος που μόλις πρόσφατα και με αφορμή αυτό το σενάριο είχαν μάθει, αλλά έχει στις δαγκάνες της δηλητήριο με το οποίο εξασφαλίζει την άμυνά της (όχι την τροφή της). Στο σημείο αυτό ο διδακτικός χρόνος είχε τελειώσει. Το γράμμα στο «αρχιπέλαγος» δεν κατέστη δυνατό να συνταχθεί και να αποσταλεί τονίστηκε μόνο ως μια στρατηγική για να αντιμετωπιστεί αυτή η έλλειψη που παρατηρήθηκε στους οδηγούς βιώσιμης κατανάλωσης ψαριών. Κρίθηκε από τη δυναμική του μαθήματος ότι το ενδιαφέρον που δημιουργήθηκε και κορυφώθηκε σχετικά με την αξιοπιστία των ιστοσελίδων ότι έπρεπε να ικανοποιηθεί. Άλλωστε, αποτελούσε στόχο του σεναρίου το να εμπλακούν τα παιδιά σε δραστηριότητες κριτικού γραμματισμού, ελέγχοντας την αξιοπιστία μιας ιστοσελίδας, απασχόλησε αυτός ο στόχος σύμφωνα με τα

προβλεπόμενα από το σενάριο και προηγούμενα μαθήματα και στη συγκεκριμένη τάξη, με αφορμή αυτό το μάθημα και τις απορίες διερευνήθηκε περισσότερο.

Η εφαρμογή του σεναρίου ολοκληρώθηκε στο σημείο αυτό. Ειδικότερα για το τελευταίο δίωρο που προτείνεται η δημιουργία αφίσας, ως σημειωθεί, ότι αυτός ο κειμενικός τύπος δεν είχε γίνει αντικείμενο συστηματικής διδασκαλίας για τα παιδιά αυτής της τάξης. Τέλος, δεν πραγματοποιήθηκαν τα προβλεπόμενα και επειδή το σενάριο είχε απασχολήσει την τάξη ήδη δώδεκα δημιουργικές, πλούσιες σε εμπειρίες, γνώσεις, στάσεις και γραμματισμούς διδακτικές ώρες, και επειδή την επόμενη Πέμπτη που η δασκάλα δίδασκε σε αυτή την τάξη, το σχολείο παρέμεινε κλειστό λόγω συμμετοχής του σε επιμορφωτική ημερίδα, ενώ η επόμενη μέρα 6 Μαρτίου ήταν «Ημέρα κατά της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού» και τα παιδιά πραγματοποίησαν δραστηριότητες γι' αυτό το θέμα.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Α΄

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΖΩ ΨΑΡΙΑ

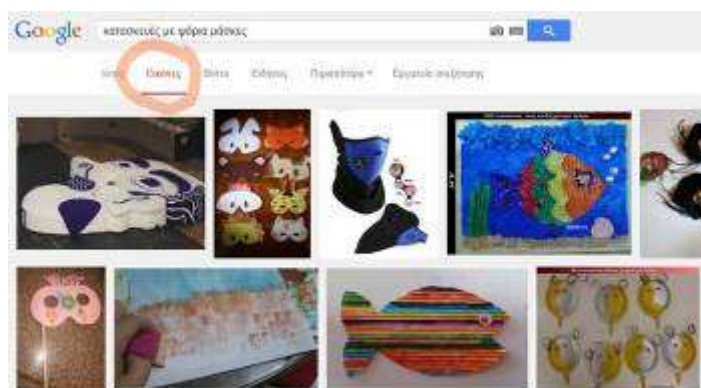
1. Γράψτε σε ένα χαρτί τα ονόματα ψαριών που γνωρίζετε. Με τη βοήθεια του δασκάλου σας καταγράψτε όλες τις απαντήσεις σας στη διαδικτυακή εφαρμογή [Tagxedo](#). Δώστε το σχήμα που θέλετε από την επιλογή «Shape».
2. Με τη βοήθεια του δασκάλου σας θα κατασκευάσετε ένα ενυδρείο από ψάρια με ζωγραφική και κολάζ. Τα ψάρια θα τα τοποθετήσουμε στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης.

Ζωγραφίστε ψάρια σε μια κόλλα χαρτί.

Κόψτε σε ένα χαρτόνι το σχήμα του ψαριού και κολλήστε διάφορα χρωματιστά χαρτάκια για λέπια.

Για να πάρετε μερικές ιδέες, αναζητήστε εικόνες στη [μηχανή αναζήτησης](#) με τη φράση «κατασκευές με ψάρια».

Μπορείτε, επίσης, να φτιάξετε και μάσκες με τις ίδιες κατασκευές. Φορέστε τις μάσκες σας και μπειτε κι εσείς στο ενυδρείο.

3. Ανεβάστε τις ζωγραφιές σας στο διαδίκτυο. Ενημερωθείτε σχετικά με την εκστρατεία για τα ψάρια που γίνεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορείτε να πάρετε κι εσείς μέρος.

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα <http://www.paintafish.org/> και με τη βοήθεια του δασκάλου σας ανεβάστε τις ζωγραφιές σας ή ζωγραφίστε διαδικτυακά.

Ζωγραφίστε
διαδικτυακά

Ανεβάστε τις
ζωγραφιές

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Β΄

ΕΝΤΟΠΙΖΩ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Δείτε ένα μικρό [τηλεοπτικό σποτ](#). Ποιο είναι το θέμα του; Τι μας ζητάει να κάνουμε; Ας επεξεργαστούμε τη διεύθυνση της ιστοσελίδας που προτείνεται στο παραπάνω τηλεοπτικό μήνυμα: www.greenpeace.org.

- Αναγνωρίζετε τη λέξη «[greenpeace](#)», που είναι στη διεύθυνση της ιστοσελίδας;
- Ξέρετε τι σημαίνει η κατάληξη: «[.org](#)» ;

Συζητήστε για την εγκυρότητα των πληροφοριών που αντλούμε από το διαδίκτυο και πως ένα από τα κριτήρια εγκυρότητας είναι η επωνυμία της διεύθυνσης και η κατάληξή της.

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα: <http://www.greenpeace.org/greece/fishguide/#intro>.

Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Η κάθε ομάδα θα επεξεργαστεί το μενού που της ανατέθηκε και θα το παρουσιάσει στην ολομέλεια. Αποφασίστε στην ομάδα σας ποιος θα παρουσιάσει τι και, όταν είστε έτοιμοι, αρχίστε την παρουσίαση.

- 1^η Ομάδα: θα πατήσετε τα μενού:

- 2^η Ομάδα: θα πατήσετε τα μενού

- 3^η Ομάδα: θα πατήσετε τα μενού

- 4^η Ομάδα: θα πατήσετε τα μενού

ΟΛΕΣ ΟΙ ΟΜΑΔΕΣ

Στο τέλος όλες οι ομάδες επισκεφτείτε το μενού: και αποφασίστε ποια δράση θα αναλάβετε. Ο δάσκαλός σας θα σας παρουσιάσει πώς γίνεται η ηλεκτρονική συμμετοχή στο «πάρε θέση». Μπορείτε να συμμετάσχετε με τους γονείς σας στην υποστήριξη της Greenpeace.

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Γ΄ ΤΙ ΚΑΝΕΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ.

Το πρόβλημα έχει απασχολήσει όλη την Ευρώπη. Ας μάθουμε για τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον γόνο.

Α. Δείτε εδώ το [τηλεοπτικό σποτάκι](#). Τι θέλει να μας πει; Συζήτησε στην ομάδα σου και με τη βοήθεια του δασκάλου σου για τους τρόπους που χρησιμοποιεί, για να πείσει τον τηλεθεατή.

Β. Αναζητήστε ιστοσελίδες από τη μηχανή αναζήτησης βάζοντας τη φράση της ευρωπαϊκής καμπάνιας: «Αφήνω τον γόνο να γίνει γονιός». Βρείτε εκείνη που αφορά τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον γόνο.

Γ. Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες και επεξεργαστείτε η καθεμία τα μενού: «Ενημέρωση», «Τρώμε», «Αγοράζουμε», «Πουλάμε». Η κάθε ομάδα θα κρατήσει χειρόγραφες σημειώσεις και θα παρουσιάσει στην ολομέλεια την περίληψη του θέματος που της ανατέθηκε. Για παραπάνω βοήθεια σχετικά με τους όρους που χρησιμοποιούνται, επισκεφτείτε το [wiki](#).

ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ Δ΄

ΤΟ ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗΣ ΨΑΡΙΩΝ.

Επισκεφτείτε την ιστοσελίδα: <http://archipelago.gr/ti-kanoume/aliia/fish4life/>.

Μελετήστε με τη βοήθεια του δασκάλου σας τις πληροφορίες που αναφέρονται εκεί.

Εξηγήστε τα παρακάτω σύμβολα.

Τα σύμβολα είναι:

- Πιθανότατα- Η αλίευση, πώληση και κατανάλωση του είδους είναι παράνομη. Κοιλιεύουσι- Το είδος θεωρείται κοινωτικό.
- Μέγιστο πληθυσμού- Το αποθέματα του είδους μειώνονται, το οποίο μπορεί να οφείλεται σε υπεραλίευση ή καταστροφική αλίευση.
- Διευθυντής κινδύνους για την υγεία- Αυτό το είδος έχει καταγραφεί να βαρυνισματικά, τοξικές ουσίες, ή την των ασφαλών προϊόντων για ανθρώπινη κατανάλωση. Μπορεί να αποτελέσει κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία, ειδικά για ομάδες υψηλού κινδύνου, όπως παιδιά και εγκύους ή θηλάζουσες μητέρες. Συνιστάται δεν συνίσταται η συχνή κατανάλωση.

border color

- Indicated sustainable fish species.
- Indicated high abundance but sustainability is not guaranteed. Periodic stock assessment is required.
- Indicated overfished or depleted stocks.
- Indicated overfished or depleted stocks.

Διαλέξτε η κάθε ομάδα από μια κατηγορία, επιλέξτε τις εικόνες με τα αντίστοιχα ψάρια και μεταφέρετέ τες (με αντιγραφή – επικόλληση) σε ξεχωριστές στο αρχείο «Παρουσίαση 2» που υπάρχει μέσα στο φάκελο ΓΟΝΟΣ. Παρουσιάστε στην

ολομέλεια τη δική σας κατηγορία δίνοντας περισσότερες πληροφορίες για το μέγεθος και την περίοδο αναπαραγωγής.

Επισκεφτείτε και την παρακάτω ιστοσελίδα.

http://assets.wfhk.panda.org/downloads/seafood_guide_hk_card_fold.pdf

Συγκρίνετε τους δύο οδηγούς βιώσιμης κατανάλωσης ψαριών και εντοπίστε ομοιότητες.

Γιατί, κατά τη γνώμη σας επιλέγονται τα χρώματα κόκκινο, πορτοκαλί και πράσινο για να δηλωθούν οι τρεις κατηγορίες στους οδηγούς βιώσιμης κατανάλωσης ψαριών και όχι κάποια άλλα, π.χ. μοβ, φούξ...;

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο διαπραγματεύεται ένα σύγχρονο περιβαλλοντικό πρόβλημα η σημασία του οποίου αναδεικνύεται από τις πρωτοβουλίες που έχει αναλάβει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από την καμπάνια για τη νέα Κοινή Αλιευτική Πολιτική, που στοχεύει στην αλλαγή των συνηθειών όλων των εμπλεκόμενων φορέων που συμμετέχουν στη διακίνηση και την κατανάλωση ψαριών, ώστε στο τραπέζι του καταναλωτή να φτάνουν μόνο ψάρια βιώσιμης αλιείας.

Οι επεκτάσεις του σεναρίου μπορούν να έχουν ποικίλες μορφές:

- Μπορεί να αφορούν την καταγραφή των διατροφικών συνηθειών των οικογενειών των μαθητών. Να γίνει, δηλαδή, μια μικρή έρευνα, η οποία θα καταγράψει τι ψάρια τρώνε οι μαθητές στο σπίτι τους, αν γνωρίζουν τα επιτρεπόμενα μεγέθη των ψαριών και τις περιόδους αναπαραγωγής κατά τους οποίους δεν πρέπει να καταναλώνονται τα ψάρια.
- Μπορεί, επίσης, να αλλάξει και ο τρόπος ανάδειξης του προβλήματος. Στο συγκεκριμένο σενάριο επιλέχτηκε η αφίσα. Ο εφαρμοστής του σεναρίου μπορεί να επιλέξει άλλες μορφές, όπως: θέατρο, επιστολή, οδηγίες ορθής κατανάλωσης, που μπορεί να συμπεριλαμβάνει και μια επίσκεψη στην αγορά, όπου θα μοιραστούν οδηγίες των μαθητών προς τους καταναλωτές.
- Μπορεί, επίσης, οι μαθητές να δημιουργήσουν ένα δικό τους τηλεοπτικό μήνυμα που να αφορά την κατανάλωση γόνου.

Γενικά, ο εφαρμοστής του σεναρίου μπορεί να το εμπλουτίσει ανάλογα με τη δική του δημιουργική οπτική και τις ανάγκες της τάξης του.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το θέμα του σεναρίου παρουσίασε πολύ ενδιαφέρον, δημιούργησε γόνιμες συζητήσεις και εμπλούτισε τις γνώσεις όλων των συμμετεχόντων στην εκπαιδευτική

διαδικασία. Τα φύλλα εργασίας ήταν λειτουργικά, σαφή και οι περισσότερες δραστηριότητες αγαπήθηκαν από τα παιδιά. Όπως αναλυτικά καταγράφηκε και στην πορεία διδασκαλίας, για τα παιδιά αυτής της τάξης (αλλά, κατά τη γνώμη μας, και για τα παιδιά εν γένει αυτής της ηλικίας) σημαντικές δυσκολίες ανέκυψαν, όταν κλήθηκαν να διαβάσουν ενημερωτικά για το υπό συζήτηση θέμα κείμενα από τις προτεινόμενες ιστοσελίδες. Για να αντιμετωπιστεί η δυσκολία εφαρμόστηκαν στρατηγικές οι οποίες καταγράφονται αναλυτικά στην πορεία διδασκαλίας. Ως πιο αποτελεσματική κρίθηκε η διαχείριση του νοηματικού περιεχομένου μιας εξ' αυτών των ιστοσελίδων με την αξιοποίηση στη διδακτική διαδικασία μόνον του τίτλου της, της στρατηγικής της υπόθεσης περί του νοήματός του από τα παιδιά και των εικονιστικών στοιχείων που φιλοξενούνταν σε αυτή και «ερμήνευαν» συσχετιζόμενα το περιεχόμενο του τίτλου.

Στο τέταρτο διδακτικό τρίωρο διαφοροποιήθηκε το μάθημα από τα προτεινόμενα, καθώς επιλέχτηκε να γίνει δραστηριότητα που ενίσχυε τη στοχοθεσία του σεναρίου για τον κριτικό γραμματισμό των παιδιών μέσω των στρατηγικών της αντιπαραβολής και της σύγκρισης. Ακόμη, επιλέχτηκε μια βιωματική διαδικασία ελέγχου του επιτρεπόμενου μεγέθους των ψαριών και της ενημερότητας των ψηφιακών «οδηγών βιώσιμης κατανάλωσης ψαριών» γιατί, κατά τη γνώμη μας, η βιωματική εμπειρία για τη διαδικασία της μάθησης των παιδιών αυτής της ηλικίας και είναι θετικό να είναι βασική επιδίωξή μας. Επίσης, στο ίδιο μάθημα τα ερωτήματα και το ενδιαφέρον των παιδιών γύρω από το θέμα της αξιοπιστίας των ιστοσελίδων τροφοδότησαν μια πιο στοχευμένη και εκτεταμένη συζήτηση η οποία κρίθηκε ότι, κατά προτεραιότητα άλλης προγραμματισμένης δραστηριότητας, έπρεπε να γίνει καθώς ικανοποιούσε τα ερωτήματα των παιδιών.

Όπως και στο τέλος της πορείας διδασκαλίας καταγράφηκε, η εφαρμογή του σεναρίου ολοκληρώθηκε στο σημείο αυτό. Δεν πραγματοποιήθηκαν όσα προβλέπονταν στα επόμενα δύο δίωρα. Ειδικότερα για το τελευταίο δίωρο που προτείνεται η δημιουργία αφίσας, ως σημειωθεί, ότι αυτός ο κειμενικός τύπος δεν είχε

γίνει αντικείμενο συστηματικής διδασκαλίας για τα παιδιά αυτής της τάξης. Τέλος, δεν πραγματοποιήθηκαν τα προβλεπόμενα, επειδή το σενάριο είχε απασχολήσει την τάξη ήδη δώδεκα δημιουργικές (τέσσερις επιπλέον από τις προτεινόμενες), πλούσιες σε εμπειρίες, γνώσεις, στάσεις και γραμματισμούς διδακτικές ώρες και επειδή την επόμενη Πέμπτη που η δασκάλα δίδασκε σε αυτή την τάξη, το σχολείο παρέμεινε κλειστό λόγω συμμετοχής του σε επιμορφωτική ημερίδα, ενώ η επόμενη μέρα 6 Μαρτίου ήταν «Ημέρα κατά της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού» και τα παιδιά πραγματοποίησαν δραστηριότητες γι' αυτό το θέμα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλαχιώτης, Σ. 2002. Για ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό σύστημα. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων* 7, 8-10.

Γιαννούλης, Ν. 1993. *Διδακτική Μεθοδολογία*. Αθήνα: αυτοέκδοση.

Δανασσής-Αφεντάκης, Α. 1992. *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*, τόμος Α'. Αθήνα: αυτοέκδοση.

Δεστές, Γ., & Κ. Τσώλη. 2011. Ένα νέο εκπαιδευτικό λογισμικό για την ανακύκλωση, Η ανακυκλωσούπολη. Στο *Αξιοποίηση των ΤΠΕ στη Διδακτική πράξη. Πρακτικά του 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ*. Σύρος.

ΙΤΥ. 2002. Εκπαιδευτικό Λογισμικό στο επιχειρησιακό πρόγραμμα: «Κοινωνία της Πληροφορίας» με τίτλο: *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών στην Αξιοποίηση Των Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών Στην Εκπαίδευση*. Πάτρα: ΥΠΕΠΘ & ΕΕ & ΕΚΤ.

ΙΤΥ & Π.Ι. 2008. Επιμορφωτικό υλικό για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στα Κέντρα Στήριξης Επιμόρφωσης, με τίτλο: *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών στη χρήση και αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία*. Πάτρα: ΥΠΕΠΘ & ΕΕ & ΕΚΤ.

Κόμης, Β. 2004. *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας, Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.

Μωραΐτου, Π. & Γ. Δόριζα. 2006. *Σχέδιο εργασίας: Διαθεματική προσέγγιση στη γνώση*. Αθήνα: Άγκυρα.

Mc Nabb, M. L. 1999. *Technology connections for school improvement: Teachers' guide*, North Central Regional Educational Laboratory.

Πυργιωτάκης, Ι. 2008. *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ράπτης, Α. & Α. Ράπτη. 2006. *Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της Πληροφορίας: Ολική Προσέγγιση*, τ. Α'. Αθήνα: αυτοέκδοση.

Salomon, G. & D. Perkins. 1998. Individual and social aspects of learning. *Review of Research in Education* 23, 1-24.

Φραγκάκη Μ., Α. Ράπτης, Β. Μακράκης & Α. Ράπτη. 2007α. Εκπαιδευτικοί ως φορείς διδακτικής και κοινωνικής αλλαγής: Κριτικο-Αναστοχαστική Έρευνα Δράσης μιας Ηλεκτρονικής Κοινότητας Μάθησης για την Παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ. Στο *Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη*, επιμ. Ν. Δαπόντες κ.ά. Πρακτικά 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου, Α' Τόμος, 606-616. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Φραγκάκη Μ., Α. Ράπτης & Α. Ράπτη. 2007β. Πολυμορφική εξ αποστάσεως εκπαίδευση με χειραφετικό γνωσιακό ενδιαφέρον: μια δημοκρατική μορφή επιμόρφωσης εκπαιδευτικών για την παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην

εκπαιδευτική διαδικασία. Στο *Μορφές Δημοκρατίας στην Εκπαίδευση: Ανοικτή Πρόσβαση και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, επιμ. Α. Λιοναράκης, 720- 731. Πρακτικά 4ου Διεθνούς Συνεδρίου για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Β΄ Τόμος. Αθήνα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.

Χαραλαμπίδης, Α. & Σ. Χατζησαββίδης. 1997. *Διδασκαλία της λειτουργικής χρήσης της γλώσσας: Θεωρία και πρακτική εφαρμογή*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας.

Χατζησαββίδης, Σ. 2003. Η διδασκαλία της Ελληνικής Γλώσσας στο πλαίσιο των πολυγραμματισμών. (Προετοιμασία του κοινωνικού μέλλοντος των μαθητών), *Φιλολόγος* 113, 405-414: <http://users.auth.gr/~sofronis/dimos/docs/ergasia94.pdf> [13.11.2013].

Χατζησαββίδης, Σ. & Μ. Αλεξίου. 2012. *Μεθοδολογία και διαδικασίες ανάπτυξης εκπαιδευτικών σεναρίων στα Γλωσσικά μαθήματα Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της γλώσσας και λογοτεχνίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση: στο πλαίσιο του τυπικού γραμματισμού, για διαθεματικές διδακτικές πρακτικές, για ημιτυπικές και άτυπες σχολικές πρακτικές, με διαδραστικούς πίνακες και φορητούς υπολογιστές*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Χρυσανθίδης, Κ. 1994. *Βιοματική – επικοινωνιακή διδασκαλία: Η εισαγωγή της μεθόδου project στο σχολείο*. Αθήνα: Gutenberg.

Vygotsky, L. 1993. *Γλώσσα και σκέψη*. Αθήνα: Γνώση.